

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการ ทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Leadership Development Model of the Low Ranking Army Wives Based on the Philosophy of Sufficiency Economy.

อรุณพัชร เมืองศรี^{1*}
Aruneephath Muangsri^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย และสร้างรูปแบบและวิธีการการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย กรมรบพิเศษที่ 5 ตำบลดอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 33 คน ซึ่งเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Selected) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการมี 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรมที่ใช้ในการฝึกอบรม มี 5 ชุดกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพ และการค้นหาตนเอง ชุดกิจกรรมเรียนรู้ เพื่อเอาเยี่ยงอย่าง สร้างเศรษฐกิจครอบครัว ชุดกิจกรรม Walk Learning เส้นทางผู้นำ บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชุดกิจกรรม งานเดินดี ด้วยโครงการเด่น และชุดกิจกรรมวิพากษ์โครงการสู่ความฝันที่เป็นจริง 2) แบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม และแบบสังเกตประเมินภาวะผู้นำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ

¹ ปรินญาตฐบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹ Doctor of Philosophy (Educational Leadership and Human Resource Development), Chiangmai Rajabhat University

* Corresponding author : Tel. 081-6810091 E-mail : ooi_arunee@hotmail.com

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาภาวะผู้นำนั้น สามารถวิเคราะห์เชื่อมโยงถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำของแม่บ้านข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6 องค์ประกอบ คือ 1) ความมุ่งมั่นในการดำเนินงานไปสู่ความสำเร็จ 2) การมีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล สามารถวิเคราะห์สถานการณ์และผลกระทบจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และกำหนดเป้าประสงค์ที่ต้องการสุดท้ายได้ 3) การเป็นผู้ใฝ่ศึกษาหาความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่องแท้ และลึกซึ้ง 4) การมีความสามารถในการบูรณาการองค์ความรู้ในเรื่องต่างๆ จัดทำเป็นแผนการดำเนินงานได้อย่างเป็นขั้นตอน มีแผนงานรองรับปัจจัยเสี่ยง เพื่อป้องกันความล้มเหลว 5) ยึดมั่นในเหตุผล รับฟังเหตุผลของผู้อื่น และเป็นบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานเป็นอย่างดี 6) ความสามารถในการสร้างพลังที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ผลการวิจัยได้สรุปรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ว่า “SECuL Model” (Sufficiency Economy, Curriculum, Leadership Model) โดยเริ่มจากพื้นฐานแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระราชดำริ และผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำชุมชนนำมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้แนวคิดทฤษฎีการพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาบุคคล และการทำงานร่วมกัน แล้วดำเนินการสังเคราะห์เป็นหลักสูตรคู่มือการฝึกอบรม การพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำ ซึ่งจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยนี้ ส่งผลให้แม่บ้านฯ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านภาวะผู้นำสูงขึ้น ซึ่งการที่แม่บ้านฯ มีภาวะผู้นำสูงขึ้นจะส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาและแก้ปัญหาร่วมกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, แม่บ้าน, ข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objectives of this research aims to study relationship between the philosophy of sufficiency economy and the leadership development in low ranking army wives, and to create a model and method for developing the leadership in low ranking army wives based on the philosophy of sufficiency economy. The samples used in this research were the low ranking army wives of the 5th Special Forces Regiment, Don Keaw, Mae Rim, Chiangmai, totaling 33 persons. They were selected by purposive sampling method. The research tools of this study consisted of 2 important tools which were as follows. The first tool was a training handbook, which was an innovation using in training process. There were 5 major activities including self-potential improvement and self-recognition activity, learning activity to create family's economy, walk learning on leadership route activity, good jobs and good project activity, and discussion to make a dream come true activity. The second tool for data collection was testing questionnaires before and after the training and a leadership evaluation form by observation. The statistical technique used to analyze the data was averages and percentages.

The result of this research found that the analysis of relationship between the philosophy of sufficiency economy and the leadership development could be lined to the characteristics of leadership in low ranking army wives based on the philosophy of sufficiency economy. There were 6 characteristics as follows. The first is striving in working process to be successful. The second was having vision, seeing future, ability to analyze a situation and impact from an environment, ability to adapt themselves following a context and ability to decide final objectives. The third was pursuing education in related topics and linking topics truly and deeply. The fourth was ability to integrate knowledge in several terms then preparing steps of an action plan and a second plan for supporting uncertainly factors and protecting a failure. The fifth was rationality, listening to other opinions and having a good human relationship with colleagues. The final characteristic is ability to create power that conducted to their successful. Furthermore the results from this research brought to get the leadership development model, which was based on the philosophy of sufficiency economy, and it was called “SECuL Model” (Sufficiency Economy, Curriculum, Leadership Model). This model began from studying the philosophy of sufficiency economy, the King’s human development principle and the result from community leader’s interview. After that, all of these data were summarized to get the concept of leadership development theory, human development and cooperation. Every concept was synthesized to be the curriculum and handbook for training the leadership development in low ranking army wives based on the philosophy of sufficiency economy which had purposes to encourage the leadership. From the model of developing the leadership in low ranking army wives had effect to them that everyone had increased their leadership. According to increased leadership, it affected the army wives to assemble groups for the development and solving their own problem.

Keywords : Leadership, Wives, the Low Ranking Army, the Philosophy of Sufficiency Economy

ความสำคัญของปัญหา

กองทัพบกได้ให้ความสนใจและดำเนินการการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 โดยกำหนดแผนแม่บทการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการทหาร โดยมุ่งเน้นการพัฒนาด้านจิตใจ จริยธรรม รวมทั้ง ด้านสวัสดิการได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ.2548 ได้กำหนดนโยบายเพิ่มเติม โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพล และประสิทธิภาพของหน่วยทหาร โดยกำหนดให้ปรับปรุงระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล และการบริหารจัดการด้านกำลังพลให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ระบบคุณธรรมทุกระดับหน่วย เพื่อให้มีการใช้กำลังพลให้ตรงกับขีดความสามารถ และความต้องการของกองทัพบก รวมทั้งมีมาตรฐานการทำงานเทียบเท่าระดับสากลและได้กำหนดกลยุทธ์เฉพาะด้านในเรื่องของการบริการกำลังพล โดยให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพลให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี มีขวัญกำลังใจที่ดี อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติภารกิจโดยรวมของกองทัพบก

จากบทความของพลโทเรวัติ รัตน์ผ่องใส ในฐานะหัวหน้าคณะทำงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพลในกองทัพบก ได้ระบุให้เห็นว่า ในอดีตที่ผ่านมาความพยายามในการแก้ปัญหาช่วยเหลือครอบครัวทหารให้มีสวัสดิการที่ดี มีความอยู่ดีกินดี ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แม้ว่าจะมีการสั่งการตรงจากกองทัพบกเพื่อพัฒนาโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกำลังพลในหลายโครงการ แต่นโยบายการช่วยเหลือพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ผ่านมาทุกๆ ด้าน ยังไม่เป็นแนวทางที่ทำให้ครอบครัวทหารสามารถช่วยเหลือตนเองได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติทางสังคมของครอบครัวทหารเป็นสังคมที่แยกจากสังคมของชุมชนทั่วไปอย่างชัดเจน ครอบครัวทหารส่วนมากเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยมีเงินได้ประจำเดือนที่ทางราชการจ่ายให้ และมีสวัสดิการต่างๆ หัวหน้าครอบครัวเป็นทหารปกครองกันในรูปแบบของหน่วยทหารที่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ควบคุมที่ต้องปฏิบัติตาม ทำให้เกิดภาพว่าเป็นชุมชนที่มีระเบียบ มีความเข้มแข็ง มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย มีสวัสดิการที่ดีและมั่นคงกว่าประชาชนโดยทั่วไป ภาพที่เป็นข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ของผู้วิจัยและผลการสัมภาษณ์สมาชิกแม่บ้านกลับเป็นว่า ครอบครัวทหารระดับกลางและระดับชั้นผู้น้อยเป็นจำนวนมาก มีปัญหาเรื่องหนี้สิน อันเกิดจากพฤติกรรมการกินเหล้า การติดการพนัน และการติดผู้หญิงอื่น ประกอบกับการขาดภาวะผู้นำในครอบครัว เนื่องด้วยบทบาทของทหารชั้นผู้น้อยที่เป็นผู้คอยรับคำสั่งจากผู้บัญชาการ จึงสั่งสมเป็นคุณลักษณะของคนที่ไม่กล้าคิดไม่กล้าแสดงออก กลัวอับอาย ไม่มีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม หรือถ้ามีก็เป็นไปในทิศทางเห็นด้วยทั้งหมด ความคิดในทางขัดแย้งหรือคิดเป็นอย่างอื่นและพยายามหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตนไม่มีเลย เพราะกลัวส่งผลกระทบต่ออนาคตราชการของตน สิ่งที่พบว่าไม่มีความแตกต่างจากครอบครัวทั่วไปคือ ไม่มีอุปนิสัยรักการอ่าน รักการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อพัฒนาอะไรก็ตาม หรือโครงการใดก็ตาม ที่สั่งลงมาจากเบื้องบนหรือ Top Down ขาดความยั่งยืนถาวรและล้มเหลวด้วยปัญหานานัปการ ยิ่งไปกว่านั้นสภาพปัญหาในครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยที่หัวหน้าครอบครัวต้องออกไปปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดน ตามแผนป้องกันประเทศในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ส่งผลให้ครอบครัวขาดการดูแลที่เหมาะสม โดยเฉพาะแม่บ้านครอบครัวของข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย จะมีคุณภาพชีวิตตกต่ำลง ด้วยสาเหตุมาจากความกังวลใจในการไปปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดนของหัวหน้าครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า เงินเดือนไม่สมดุลกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น มีหลายครอบครัวที่ต้องมีการดูแลพ่อ แม่ ลูก พี่น้อง และญาติ มีรายจ่ายทางสังคมสูง และที่สำคัญคือแม่บ้านจะขาดการเรียนรู้เท่าทันกระแสบริโภคนิยม ยอมให้ระบบเงินผ่อนทุกชนิด ทุกรูปแบบเข้ามาในชีวิตประจำวัน มีการใช้บัตรเครดิตของทุกสถาบันการเงินที่ง่ายต่อการเป็นหนี้เข้ามาครอบงำ เกิดภาวะหนี้สินท่วมท้น ฐานะทางเศรษฐกิจย่ำแย่และอ่อนแอ ข้างขาดความกระตือรือร้นในการหารายได้พิเศษเพิ่ม หรือหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในครอบครัว ทั้งที่หน่วยทหารทุกแห่งมีทรัพยากรที่มีศักยภาพมากมาย เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ เครื่องมือนานาชนิด มีความรู้เฉพาะทางหลายด้าน มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และที่สำคัญคือมีทุนสนับสนุนให้

จากปัญหาดังที่กล่าวมาแล้ว ส่งผลให้ปัญหาหนี้สินเพิ่มพอกพูนสูงขึ้น ดังนั้นการแก้ปัญหาด้านสวัสดิการที่หน่วยทหารได้จัดให้ จึงเป็นสวัสดิการต้องช่วยจนไม่รู้จักจบสิ้นและไม่มีความยั่งยืน ดังที่งานวิจัยของ พันเอก ยงยุทธ สอนไม้ (2550 : 7) ได้รายงานสภาพหนี้สินนายทหารประทวนกองพลทหารราบที่ 3 (จำนวน 2,805 นาย) รวมยอดหนี้สิน 541,268,748 บาท (จากหนี้ในระบบราชการ หนี้นอกระบบราชการ และอื่นๆ ซึ่งใช้อ้างไว้ในปี 2549) ชี้ให้เห็นว่า การสำรวจหนี้สินเพียงหน่วยเดียวในกองทัพ ภาคกำลังพลมีหนี้สินเกินกว่า 500 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ของกำลังพล มีที่มาจากเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยงเป็นหลัก

กรณีของรายจ่ายเกิดจากการบริโภคเพียงอย่างเดียว ตามกระแสบริโภคนิยมจนเกินฐานะ เกินรายได้ ฟุ่มเฟือยจนเกินตัว ไม่รู้จักประมาณ ไม่เคยเรียนรู้เรื่องการผลิต การทดแทน และขาดดุลยพินิจที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบปัญหาสังคม (Social problems) อื่น เช่น ปัญหายาเสพติดและปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น นอกเหนือจากที่กล่าวแล้วยังพบว่ารายจ่ายประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษจำกัด ตั้งแต่ พ.ศ.2547-2551 มีหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี จาก 874.8 ล้านบาท ในปี 2547 เพิ่มขึ้นเป็นเกือบ 1,300 ล้านบาท ในปี 2551

ประสบการณ์ของผู้วิจัย จากการปฏิบัติหน้าที่เป็นประธานแม่บ้านทหารบก สาขากรมพิเศษที่ 5 อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 3 ประการ คือ 1) ประธานแม่บ้านคนต่อๆ มาขาดความเข้าใจต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลของหน่วย 2) แม่บ้านข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยขาดภาวะผู้นำที่เจ้านัดตนเองและครอบครัวไปสู่ความสำเร็จ 3) ขาดโครงสร้างและภาระงานที่ชัดเจน ส่งผลให้ขาดการบำรุงขวัญ และช่วยเหลือกำลังพลและครอบครัวที่ประสบความเดือดร้อน ในการช่วยเหลือด้านสวัสดิการ เพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวข้าราชการชั้นผู้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงสำรวจของพันเอก ยงยุทธ สอนไม้ (2550 : 7) ได้สรุปปัจจัยที่เป็นเหตุสำคัญของการเป็นหนี้สิน คือ การขาดภาวะผู้นำ รายได้ กลุ่มเพื่อน และความฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะการขาดภาวะผู้นำมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta) สูงสุด ส่งผลต่อการมีหนี้สินครัวเรือน และควรแก้ไขที่ตัวบุคคลเป็นหลัก

ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นแนวทางการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงได้นำเสนอสู่สังคม และมีการน้อมนำไปปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จในหลายพื้นที่ สุทธิ ภีบาลแทน (2551) ได้สรุปสาระสำคัญประเด็นหนึ่งของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นวิถีทางของชาวตะวันออกและวิถีพุทธที่ใช้ความจริงเป็นสาระหลัก นำไปสู่วิถีการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพและการมีความพอเพียงเป็นที่ตั้ง จะทำให้มีความพอดีส่งผลต่อการบริหารตนเองและทรัพยากรต่างๆ อย่างสมดุลยั่งยืนในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ นอกจากนี้ พระองค์ทรงให้แนวทางการพัฒนาคนว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” เสียก่อน จึงจะทำให้บุคคลมีคุณธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จและให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนา

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวทหารชั้นผู้น้อยทั้งหลาย ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมพลังของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย ให้มีภาวะผู้นำที่สูงขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของครอบครัวกำลังพล ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับกำลังพลที่ไปปฏิบัติการรบตามแนวชายแดน บนฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการคิดวางแผนอย่างเป็นระบบ มีความรู้ในการใช้เงินที่รอบคอบ มีจิตสำนึกที่ดี เป็นตัวอย่างที่ดี สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของครอบครัว และองค์กร ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคนิยม และใช้วิธีการที่เชื่อมโยงและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ หลักความพอประมาณ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ความมีเหตุผลบนเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม (3 ห่วง 2 เงื่อนไข) และหลักการพัฒนายุทธศาสตร์ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดความเข้มแข็งได้ และสามารถที่จะสร้างรูปแบบและวิธีการการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย ได้แนวทางเชิงนโยบายและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพลกองทัพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย
2. เพื่อสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 การศึกษาบริบทแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย
- ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย
- ตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบและวิธีการการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย
- ตอนที่ 4 การสะท้อนผลการใช้รูปแบบและวิธีการการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัว ข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่จะใช้ในการศึกษาเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ คือ ครอบครัวของข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย กรมรบพิเศษที่ 5 หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ปีพุทธศักราช 2553 มีจำนวน 213 ครอบครัว

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected) กลุ่มแม่บ้านของข้าราชการทหารสังกัดกรมรบพิเศษที่ 5 จำนวน 33 ครอบครัว โดยมุ่งเน้นเลือกไปที่ครอบครัวของข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยเป็นส่วนใหญ่ ที่มีภาวะหนี้สินเป็นปัญหาครอบครัว และต้องการมีอาชีพเสริมรายได้ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองและผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจในครอบครัวได้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาในเชิงคุณภาพ และต้องการให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งในหน่วยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือทุกหน่วยงานของกองทัพบก โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติในการคัดเลือกดังนี้

- 2.1 ต้องมีความสมัครใจที่จะรับการอบรม
- 2.2 ต้องมีเวลาเพียงพอที่จะรับการอบรมได้ครบตามหลักสูตร
- 2.3 เป็นผู้ที่มิมีมนุษยสัมพันธ์ มีความสุภาพอ่อนน้อมเป็นพื้นฐาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาบริบทของแม่บ้านครอบครัวของข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มแม่บ้านครอบครัวของข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยกรมรบพิเศษที่ 5 มีรายละเอียดแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยมีประเด็นคำถามดังต่อไปนี้ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ข้อมูลสถานภาพด้านการเงิน 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุที่ทำให้ เกิดรายได้ต่อบุคคลและครอบครัวไม่สมดุล 4) ข้อมูลเกี่ยวกับด้านความสามารถ

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์การพัฒนาภาวะผู้นำร่วมกับแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guideline) ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำชุมชน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ การอบรมภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ คู่มือการฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านเป็นนวัตกรรมในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งมีแบบทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม

3.4 เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการดำเนินงานวิจัย และการประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย บนฐานเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guideline) 2) แบบสอบถามความพึงพอใจ กลุ่มตัวอย่างแม่บ้าน 3) แบบประเมินภาวะผู้นำของแม่บ้าน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การแจกแจงความถี่เป็นค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

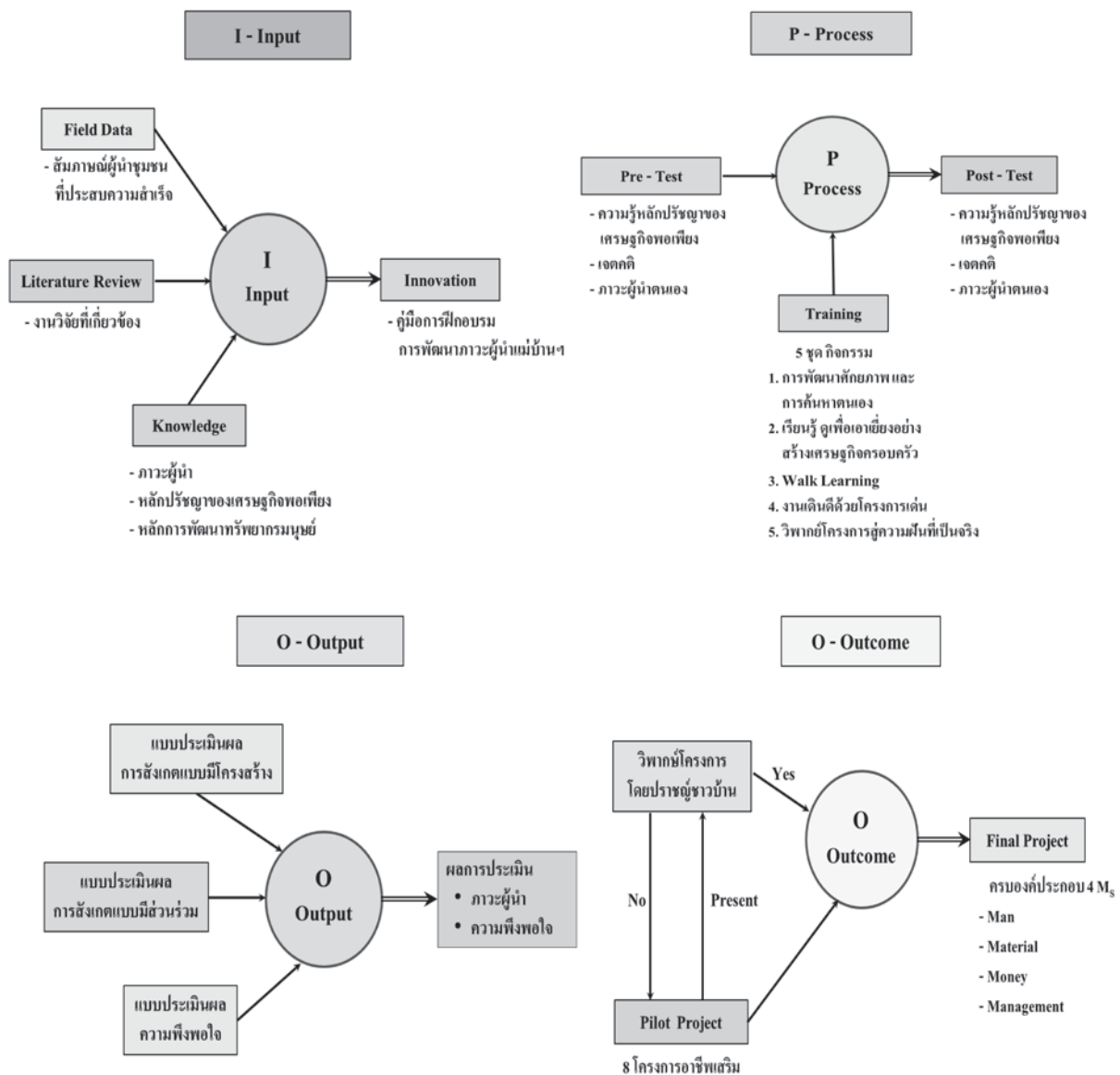
4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากทฤษฎีและเนื้อหาของเอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเรื่องราว (Content analysis) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของทฤษฎีภาวะผู้นำกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าคุณสมบัติความเป็นผู้นำตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรมีคุณสมบัติ 5 ประการดังนี้ 1) วิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้อย่างมีเหตุมีผล ซึ่งจะทำให้เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ 2) มีความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อกัน 3) มีความสามารถในการคิดวางแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน 4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 5) มีคุณธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จตลอดเวลา และนำมาสังเคราะห์ร่วมกับหลักการและแนวคิดของปราชญ์ชาวบ้านมาจัดทำคู่มือฝึกอบรม ซึ่งเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้าน (R1 & D1)

2. การพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (R2 & D2) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และจัดทำเป็นกระบวนการวิจัยโดยยึดหลักคิดทฤษฎีเชิงระบบ แสดงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย ตามลำดับ คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลที่ได้ (Output) 4) ผลลัพธ์ (Outcome) ดังแสดงในภาพที่ 1

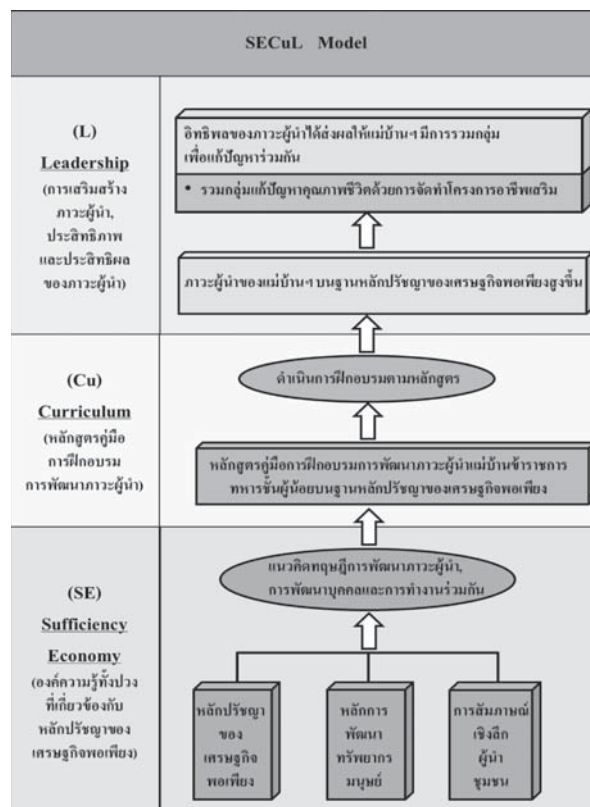

ภาพที่ 1 แสดงสรุปกระบวนการ พัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย
บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีเหตุผล ก่อนอบรม มีค่าเฉลี่ย 14.55 และหลังอบรม มีค่าเฉลี่ย 15.42 ด้านการมีความรู้ก่อนอบรม มีค่าเฉลี่ย 12.79 และหลังอบรม มีค่าเฉลี่ย 14.79 ด้านการมีความสามารถ ก่อนอบรม มีค่าเฉลี่ย 17.21 และหลังอบรม มีค่าเฉลี่ย 17.64 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ก่อนอบรม มีค่าเฉลี่ย 16.94 และหลังอบรม มีค่าเฉลี่ย 17.73 และด้านการมีคุณธรรมก่อนอบรม มีค่าเฉลี่ย 16.67 และหลังอบรม มีค่าเฉลี่ย 16.91 จะเห็นได้ว่าด้านการมีความรู้ ก่อนอบรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ก่อนอบรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แต่เมื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าหลังจากที่ได้รับการพัฒนาพบว่า ด้านการมีความรู้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการอบรมมากกว่าด้านอื่นๆ และทุกด้านมีการพัฒนาสูงขึ้นทุกรายการ

3. ผลการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านผู้วิจัยได้สังเคราะห์และสรุปเป็น รูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ “SECuL MODEL” โดยมีความคิดหลักดังนี้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economic : SE) ประกอบด้วย องค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระราชดำริ และผลการสัมมนาเชิงลึกซึ่ง ได้จากผู้นำชุมชนที่ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต จนประสบความสำเร็จมาสังเคราะห์กับหลักการการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดทำเป็นหลักสูตรสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Curriculum : Cu) โดยมีความคิดหลัก ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรมีเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่มีส่วนร่วม ฝึกการทำงานเป็นทีม สามารถวิเคราะห์ชีวิตเห็นลู่ทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตซึ่งอยู่ภายใต้หลักคิดของทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership : L) โดยมีความคิดหลักในการสร้างกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย (R_2 & D_2)

ที่มา : โดยการสังเคราะห์ของผู้วิจัย

ภาพที่ 2 “SECuL MODEL” รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยบนฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4. ผลการสะท้อนการนำความรู้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติจริง (R_3 & D_3) พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก-มากที่สุด ร้อยละ 95.45 ระดับปานกลาง ร้อยละ 4.55 กลุ่มตัวอย่างได้ร่วมมือร่วมใจมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยจัดทำโครงการเสริมสร้างอาชีพร่วมกัน มีการวิพากษ์ ลักษณะการดำเนินการโครงการโดยปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้แม่บ้านแต่ละกลุ่มดำเนินการปรับปรุงโครงการให้สมบูรณ์ (Final Project) แล้วนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

สรุป อภิปรายผล

ข้อเท็จจริงจากประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย พบว่า ปัญหาของครอบครัวกำลังพล คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งเป็นผลจากสาเหตุการไม่รู้เท่าทันกระแสบริโภคนิยมย้อมและอีกสาเหตุหนึ่งเกิดจากความกังวลใจในการไปปฏิบัติภารกิจตามแนวชายแดนของหัวหน้าครอบครัว ทำให้แม่บ้านมีภาระเลี้ยงดูบุตรแต่เพียงคนเดียว จึงเป็นอุปสรรคในการทำงานนอกบ้าน และจากผลการศึกษาสภาพปัญหาพบว่าแม่บ้านปรารถนาจะเห็นจุดเปลี่ยนของชีวิต ที่มีแต่ความสับสนวุ่นวาย ให้หลุดพ้นจากสภาวะที่เลวร้าย และพบกับฟ้าหลังฝนอันสดใส เกิดความหวัง มองเห็นเส้นทางสู่การหลุดพ้นจากปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของงานวิจัยต่างๆ ที่ต้องการให้บุคคลหลุดพ้นจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ โดยมีความคิดที่จะพึ่งตนเอง และมีภาวะผู้นำ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต เพื่อให้เกิดวิถีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืน

ผู้วิจัยจึงได้นำกลุ่มแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยจำนวน 33 คน ซึ่งมีปัญหาครอบครัวใกล้เคียงกัน ได้แก่ มีสภาวะหนี้สิน มีความต้องการมีอาชีพเสริมรายได้ เพื่อหาทางลดรายจ่ายของครอบครัว ให้จึงได้ เข้ารับการฝึกอบรมพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักสูตร จำนวน 60 ชั่วโมงโดยใช้สถานที่ของสถาบันพัฒนาทรัพยากร และเกษตรกรรมยั่งยืนแม่ทา ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการฝึกอบรมตามลำดับจากการประเมินผลการมีภาวะผู้นำในตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม ผลการประเมินพบว่าแม่บ้าน มีการพัฒนาภาวะผู้นำในตนเองสูงขึ้นทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์/การมีเหตุผล 2) การมีความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ความสามารถในการวางแผนและกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน 4) การมีมนุษยสัมพันธ์และ 5) การมีคุณธรรมที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จ นอกจากนี้ คู่มือการฝึกอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นได้ว่า มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่จะนำไปขยายผลกับการพัฒนาภาวะผู้นำในกลุ่มแม่บ้านอื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มแม่บ้านกรมรบพิเศษที่ 5 นี้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Casio (1995) ที่ว่า การฝึกอบรมประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ ที่ได้คิดวางแผนและออกแบบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบุคคลทั้งความรู้ เจตคติ ทักษะ และพฤติกรรมการทำงาน และตามแนวคิดของ Fisher, Schoenfeldt and Shaw (1996) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการฝึกอบรมที่สำคัญประกอบด้วย ขั้นตอนการวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดความต้องการ ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรม และขั้นตอนการประเมินผลผู้เข้ารับการฝึกอบรม ส่วนเทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้แนวทางของ นนทวัฒน์ สุขผล (2543) เป็นแนวทางในการดำเนินการฝึกอบรม ทั้งเทคนิคการฝึกอบรม โดยให้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และเทคนิคการฝึกอบรม โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

ผลการประเมินความพึงพอใจของแม่บ้านต่อการเข้ารับการอบรมการพัฒนาภาวะผู้นำแม่บ้านครอบครัวข้าราชการทหารชั้นผู้น้อย บนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แม่บ้านมีความพึงพอใจตั้งแต่ระดับปานกลางถึงมากที่สุดร้อยละ 98.48 โดยแยกประเด็นได้ดังต่อไปนี้ ประเด็นเกี่ยวกับหลักสูตร ประกอบด้วยระยะเวลาการอบรม มีความเหมาะสมดีมาก สาระสำคัญที่ฝึกอบรมทุกกิจกรรมสามารถเรียนรู้และเข้าใจง่าย ได้รับแนวคิดในการพัฒนาตนเองด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัว มุ่งสู่ความอยู่ดี กินดี มีสุขเป็นการนำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างพอเพียงและยั่งยืนประเด็นเกี่ยวกับวิทยากรและปราชญ์ชาวบ้านที่อบรมให้ความรู้มีความสามารถในการวางแผนและจัดวางระบบการอบรมได้สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นอย่างดี ที่มหาวิทยาลัย

มีความรู้ มีประสบการณ์ และมีความสามารถในการนำการถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี มีภาวะความเป็นผู้นำสูง วางตัวเป็นกันเองทุกคน ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ดีมาก เนื่องจากได้ผ่านวิกฤตเศรษฐกิจมาแล้ว และสามารถแก้ปัญหา จนได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ของชุมชนต้นแบบพอเพียง และมีหัวใจของความเป็นนักพัฒนาเป็นแบบอย่างผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งนอกจากนี้ ที่มหาวิทยาลัยและปราชญ์ชาวบ้านได้ถ่ายทอดคุณธรรมไปสู่ความสำเร็จให้คนรุ่นหลัง คือ ต้องสู้ ต้องอดทน และต้องขยัน ชีวิตจึงมีสุข ประเด็นเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นความรู้ ที่ได้รับการอบรม ที่สำคัญที่สุดคือหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น หลักคิดการรู้จัก ประหยัด และการลดรายจ่ายด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือน หลักคิดการเพิ่มรายได้ด้วยการเรียนรู้และแสวงหา อาชีพเสริม หลักคิดการจัดทำแผนงานอาชีพเสริม ด้วยการยึดหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ในการวางแผนและ การดำเนินการ ซึ่ง สหทัยา พลปัตติ (2548) กล่าวว่ากิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนแบ่งได้ 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านจิตใจ สามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัว ให้ยั่งยืน และปลดหนี้สิน ได้แน่นอนและสามารถนำความรู้ไปขยายผลให้ผู้ใกล้ชิดได้ปฏิบัติด้วยเช่นกัน

ผลลัพธ์สุดท้ายผู้รับการอบรมต้องการจะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ได้ จริงๆ โดยได้รวมพลังจัดตั้งโครงการกลุ่มอาชีพขึ้น และมีแผนแสวงหาสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมให้มั่นคงต่อไป ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของดักลาส (Douglas, 2003) มีผลขัดแย้งกับงานวิจัยนี้ กล่าวคือ สวัสดิการมีผลต่อ การควบคุมความประพฤติของกำลังพล แต่ทางด้านสมาชิกแม่บ้านและเด็กๆ กลายเป็นสิ่งที่ต้องกังวล สำหรับผู้บังคับบัญชาซึ่งต้องใช้เวลานานมาก ประเด็นประโยชน์ที่แม่บ้านได้รับจากการฝึกอบรมที่สำคัญ ประกอบด้วย การทำให้ผู้รับการอบรมทุกคน รู้จักการใช้ชีวิตให้มีคุณค่ามากขึ้น กล่าวคือ ทำให้แต่ละคน รู้จักตัวตนที่แท้จริงมากขึ้น รู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง รู้จักการวางแผนชีวิตให้มีคุณธรรม มีความขยัน อดทน อดออม ประหยัด มีปัญญาในการแก้ปัญหาจะปลดหนี้สินของครอบครัวและตนเองได้ ได้หลักคิดใหม่ๆ ในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก่อนการอบรมแต่ละคนมักจะใช้ชีวิตให้หมดสิ้นไปในแต่ละวัน ตามกระแสของสังคม ทุกคนรู้จักคิดสร้างภูมิคุ้มกันกับตนเอง กล้าที่จะคิด กล้าที่จะทำ รู้คุณค่าของวินัยสังคม และต้องมีเหตุผลที่เหมาะสมกับทุกสิ่งที่จะปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยต่างๆ ดังนี้ ปฏิญญา ทุนทุสวัสดิ์ (2549) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพลสังกัด กองบัญชาการและกองร้อย กองบัญชาการหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก ต้องการให้กำลังพลและครอบครัวได้มี ส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น และร่วมกันเป็นเจ้าของหน่วย ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กฤษดา จินตลัทธ (2549) พบว่า ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของนายทหารชั้นประทวนของกรมสวัสดิการทหารบก ต้องการให้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ด้านอาชีพ เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร สิทธิ สิทธิคงศักดิ์ (2549) พบว่า ความพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนายทหารชั้นประทวน กรมข่าวทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด ทุกคนต้องการที่จะได้รับคุณภาพชีวิตหรือการมีชีวิตที่ดีขึ้น งามอาจ พงษ์ศักดิ์ (2550) พบว่า จริยธรรมมีความแตกต่างกันตามภาวะปัจจัยกดดันส่วนบุคคล และได้เสนอแผนพัฒนา จริยธรรมของหน่วยงาน โดยการเพิ่มสวัสดิการให้กำลังพล เพิ่มการฝึกอบรมอาชีพเสริม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานของกำลังพล ชนะชัย พลเทศา (2550) ได้วิเคราะห์รายได้ของกำลังพลในสถาบันวิชาการทหาร บกชั้นสูง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เพียงพอจากรายจ่าย จึงมีการกู้หนี้ยืมสินจากสถาบันการเงินมาใช้จ่ายภายในครอบครัว เป็นหลัก และได้เสนอแนะให้ผู้บังคับบัญชาได้รับรู้ปัญหาข้อเท็จจริง แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและเป็น รูปธรรม โดยมุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย และสร้างค่านิยมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เสริมศักดิ์ แสนทวีสุข (2550) พบว่าทัศนคติของนายทหารชั้นประทวน และลูกจ้างโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ที่มีต่อคุณภาพชีวิต ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านรายได้และการงานและงานวิจัยของ อรุณ สมทน (2550)

พบว่า การเปรียบเทียบความสำเร็จการดำเนินการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการของกองทัพบก ผู้บังคับหน่วย เป็นหัวใจสำคัญที่สุดในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตทหาร และควรส่งเสริมให้ใช้การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนประเด็นที่สะท้อนผลหลังการอบรมผู้เข้ารับการอบรมทุกคนแสดงความคิดเห็นว่ายังไม่เคยมีใครเข้ารับการอบรมอย่างจริงจังเช่นนี้มาก่อน การเข้าร่วมกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม ขณะเดียวกันก็ต้องการเรียนรู้เพื่อเอาประโยชน์ไปใช้กับการดำเนินชีวิต และเมื่อการฝึกอบรมตามหลักสูตรสิ้นสุดลง ทุกคนมีทัศนคติที่เป็นบวก จะแตกต่างกันบ้างตามฐานะและฐานกำเนิดของบุคคล แต่เมื่อกล่าวโดยรวมแล้วแม่บ้านมีความเข้าใจการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนมากกว่าเดิมที่เคยได้ยินมาจากสื่อต่างๆ เท่านั้น การอบรมในครั้งนี้แม่บ้านได้พบช่องทางการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรม โดยการเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ จากการสะสมความเครียดกับทุกปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นการใช้อยุทธวิธีวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ขององค์กรต่าง ๆ ทั่วไป

1.1 จัดทำแผนงานระยะยาวในการพัฒนาบุคลากร มีการจัดกิจกรรมสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังค่านิยมให้บุคลากร

1.2 องค์กรสามารถดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำของแม่บ้านข้าราชการทหารชั้นผู้น้อยกรมรบพิเศษที่ 5 ซึ่งจะทำให้สมาชิกขององค์กร มีภาวะผู้นำในตนเองสูงขึ้น เพียงพอในการสร้างกระบวนการคิด อย่างมีเหตุมีผลบนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 หน่วยทหารหรือองค์กรต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกแม่บ้าน ได้เข้าถึงแหล่งเงินทุน ตั้งแต่ระดับกองพันขึ้นไป หรือหน่วยงานอิสระที่มีความสามารถในการบริหารงบประมาณได้ด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 การติดตามผลการใช้ภาวะผู้นำของแม่บ้านบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวในชุมชนทหาร มีผลสัมฤทธิ์ภายใต้สภาวะแวดล้อมต่างๆ

2.2 การพัฒนาภาวะผู้นำบนฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสมาชิกหน่วยงานอื่นๆ หรือกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ

3. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

นำเอาผลการวิจัยไปกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวข้าราชการทหาร ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจที่ไม่มีตัวตนให้กับสถาบันทหารเป็นส่วนรวมได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา จินดาลัทธ, พันเอก. (2549). *ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของนายทหารชั้นประทวนของกรมกองบัญชาการและกองร้อยกองบัญชาการ หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิทยาการทหารบกชั้นสูง กรุงเทพฯ.
- ชนะชัย พลเดชา, พันเอก. (2550). *การวิเคราะห์รายได้ และรายจ่ายของกำลังพลในสถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิทยาการทหารบกชั้นสูง. กรุงเทพฯ.
- นันทวัฒน์ สุขผล. (2543). *เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : ธีระป้อมวรรณกรรม.
- ปริญญญา ทนทุสวัตี, พันเอก. (2549). *ความพึงพอใจต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกำลังพล สังกัดพระจุลจอมเกล้าที่มีต่อคุณภาพชีวิต*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิทยาการทหารบกชั้นสูง. กรุงเทพฯ.
- ยงยุทธ สอนไม้, พันเอก. (2550). *การพัฒนาภาวะผู้นำนายทหารประทวน กองพลทหารราบที่ 3*. (ดุษฎีบัณฑิตสังคมศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ.
- _____. *สวัสดิการทหารบก*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิทยาการทหารบกชั้นสูง. กรุงเทพฯ.
- เรวัติ รัตน์ผ่องใส, พลโท.(ม.ป.ป.). *ปัญหาการพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลกองทัพบก*. กรุงเทพฯ : กองทัพบก.
- สหทยา พลภัฏพี. (2548). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- สิทธิ์ สิทธิคงศักดิ์, พันเอก. (2549). *ความพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของนายทหารชั้นประทวนกรมข่าวทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิทยาการทหารบกชั้นสูง. กรุงเทพฯ.
- สุทธิ ภิบาลแทน และคณะ. (2551). *จ้าวแผ่นดินราชย์แห่งโลก*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- เสริมศักดิ์ แสนทวีสุข, พันเอก. (2550). *ทัศนคติของนายทหารชั้นประทวนและลูกจ้างโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีต่อคุณภาพชีวิต*. วิทยาลัยเสนาธิการทหาร. กรุงเทพฯ
- องอาจ พงษ์ศักดิ์, พันเอก. (2550). *จริยธรรมของนายทหารสัญญาบัตร สังกัดกองพลทหารราบที่ 9*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิทยาการทหารบกชั้นสูง. กรุงเทพมหานคร.
- อรุณ สมตน, พลตรี. (2550). *การเปรียบเทียบความสำเร็จการดำเนินการ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทหารกองประจำการของกองทัพบก*. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิทยาการทหารบกชั้นสูง. กรุงเทพมหานคร.
- Cascio, Wayne, F. (1995). *Managing human resources : productivity, quality of work life, profits*. 4th ed. New York : McGraw-Hill.
- Douglas, S. (1945-1965). *Building base home : the department of national defence and military Families*, Master of arts war studies faculty of the royal military college of Canada, 2003.
- Fisher, C.D. Schoenfeldt, L.F and Shaw, J.B. (1996). *Human resources management*. 3th ed. Boston : Houghton Mifflin.